

Laura Fóllica, Diana Roig-Sanz, Stefania Caristia (ed.), *Literary Translation in Periodicals: Methodological challenges for a transnational approach*. Amsterdam i Filadèlfia: John Benjamins, 2020, 401 pp.

GUILLEM CUNILL-SABATÉS
Universitat Pompeu Fabra
guillem.cunill@upf.edu

El monogràfic col·lectiu que ressenyem a continuació¹ és el número 155 de la Benjamins Translation Library, una col·lecció dedicada a la recerca en tots els àmbits dels estudis de Traducció i Interpretació, creada amb la voluntat de reflexionar sobre les teories i metodologies existents en la disciplina i proposar-ne de noves, si escau. Precisament, amb aquest volum es vol donar resposta a la manca d'una metodologia interdisciplinària que permeti estudiar les traduccions literàries en publicacions periòdiques tenint en compte les perspectives de la història de la traducció, la traducció literària i la premsa escrita. Tal com exposen les editores en el capítol inicial («Towards a transnational and large-scale approach to literary translation in periodicals», p. 1-17), es vol explorar els problemes metodològics que comporta l'anàlisi de la traducció literària en publicacions periòdiques a petita o gran escala, així com les implicacions que comporten les anàlisis qualitatives. Cal dir que no és fàcil efectuar un estudi d'aquest tipus, tenint en compte la gran heterogeneïtat de la premsa escrita: des del format dels documents i l'organització de la informació, fins a la ideologia pròpia de cada plataforma, passant per la catalogació i disponibilitat d'aquests documents en les biblioteques i els repositoris. D'altra banda, amb aquest llibre es vol contribuir a desenvolupar aquest àmbit d'estudi poc explorat oferint un ventall d'estudis de cas molt ampli des del punt de vista històric i geogràfic, superant així la perspectiva europeïsta tradicional, sense ignorar-la. El monogràfic està dividit en quatre grans seccions temàtiques, formades per un nombre d'articles variable, cadascun dels quals resumirem a continuació.

En la primera secció («Conceptual and theoretical perspectives for studying translation in periodicals»), formada per tres articles, es revisiten conceptes i autors ja clàssics dels estudis de traducció i s'apliquen en l'àmbit específic de la traducció en publicacions periòdiques, per tal de definir el funcionament de la traducció en la cultura d'arribada, els mecanismes que constitueixen aquest sistema i el rol dels agents i els objectes que el conformen. A «De la traduction comme *publication* et comme *geolocalisation*» (p. 21-46), Blaise Wilfert-Portal reflexiona sobre conceptes llargament discutits en els estudis de traducció (com la posició de la traducció en els sistemes culturals, la traducció com a via d'universalització i uniformització, o la nacionalització de la cultura, entre d'altres). Acaba conclouent que la traducció publicada en la premsa és fruit de la unió entre la globalització i la localitat:

¹ La redacció d'aquesta ressenya s'ha fet en el marc del projecte «Josep Carner i la literatura universal en les publicacions periòdiques, 1903-1926» (PID2020-119952GB-I00/MICIN/AEI/10.13039/501100011033, finançat pel Ministerio de Ciencia e Innovación i l'Agència Estatal de Investigació).

la traducció «a été l'un des truchements les plus efficaces d'une mondialisation dont la forme fondamentale, à bien y regarder, a consisté avant toute chose en la généralisation à l'échelle du globe du principe national comme mode d'organisation de la vie politique et culturelle» (p. 44). A «Translation, monolingualism and multilingualism as symptoms of literary internationalisation after the First World War: A case study of Belgian periodicals in the immediate afterwar period» (p. 47-67), Francis Mus respon la pregunta: «in what way a specific medium (a literary magazine) can represent, weaken or strengthen a specific practice (translation)?» (p. 49) a partir de l'anàlisi de les revistes belgues avantguardistes *L'Art libre*, *Lumière*, *Ça Ira!*, *Ruimte* i *Het Overzicht*. L'autor acaba conclouent que les publicacions periòdiques van jugar un paper important en el desenvolupament de la vida artística i social dels artistes joves, ja que era una plataforma ràpida i barata de fer públiques les seves idees. A més, aquestes revistes van servir per fer palpable la internacionalització que regnava en el discurs social dels anys vint, ja que van ser el mitjà per excel·lència per exposar mostres de literatures estrangeres. Finalment, a «Literary journals and book series as agents of consecration: Thomas Mann and Franz Kafka in the Italian literary field (1908-1938)» (p. 69-92), Michele Sisto analitza com els autors traduïts adquireixen prestigi mitjançant la seva inclusió en una col·lecció literària rellevant en la cultura d'arribada. En particular, ressegueix de manera minuciosa la recepció en forma de publicació de Thomas Mann i Franz Kafka en el context cultural italià en el marc de les col·leccions literàries de la primera meitat del segle xx.

La segona secció («Measuring foreign literature: Qualitative implications of quantitative analysis of translation in periodicals»), formada per cinc capítols, es focalitza en els mètodes d'anàlisi quantitativa —malgrat que molt sovint els autors acaben conclouent que un tipus d'anàlisi així s'ha de combinar amb una anàlisi qualitativa, que també han dut a terme— en corpus de periòdics heterogenis, que abraça més de dos segles i una gran varietat de contextos històrics, polítics i lingüístics. A «Metadata mining: The reception and translation of foreign cultures in British Romantic review periodicals (1809-1827)» (p. 95-120), Melanie Hacke presenta dades bibliomètriques, creuades amb dades literàries i històriques, sobre la presència de cultures estrangeres —sobretot la francesa— a les revistes angleses *Edinburgh Review* i *Quarterly Review*. L'autora conclou amb una observació, pel que fa a la metodologia, força evident: «the database is helpful too, but only really comes alive when it is complemented by in-depth qualitative analysis, since historical reality is always more complex and ambiguous» (p. 115). A «Shaping translation in two Mexican cultural magazines: A case study in the use of quantitative methods for the analysis of translation in periodical publications» (p. 121-151), Marina Popea examina diversos tipus de metadades per analitzar com les publicacions mexicanes *Revista Azul* i *Revista Moderna* van fer de les traduccions la seva activitat central, amb 396 i 284 traduccions, en dos i cinc anys de publicació, respectivament. Gràcies a aquesta anàlisi, l'autora demostra que les revistes van contribuir al desenvolupament de la literatura contemporània a Mèxic. A «A historian's approach to quantitative analysis: The case of translated short stories in Italian women's *rotocalchi*» (p. 153-174), Fabio Guidali planteja set qüestions metodològiques problemàtiques

a l'entorn de la traducció literària en publicacions periòdiques, prenent com a estudi de cas la revista *Lei*, i posteriorment ofereix set solucions diferents per donar resposta a cada una de les preguntes que s'ha formulat. A «At the intersection of quantitative and qualitative: Propositions for a weighted analysis of translations in periodicals» (p. 175-202), Stefania Caristia reflexiona sobre els problemes metodològics que sorgeixen en fer una anàlisi quantitativa en un corpus extremadament heterogeni, i la possibilitat de conjuminar-la amb l'anàlisi qualitativa, en la traducció en les publicacions periòdiques d'Itàlia de després de la Segona Guerra Mundial. Finalment, a «Les traductions littéraires dans les périodiques français sous l'Occupation et leur exploitation dans la base de données TSOcc» (p. 203-222), Christine Lombez dona compte de la gran varietat de gèneres (amb una prevalença de la traducció poètica), llengües i autors durant el període de 1940-1944 a França. En la segona part de l'article, Lombez descriu la base de dades TSOcc (Traduction sous l'Occupation), així com les possibilitats d'anàlisi que tindrà.

En la tercera secció («Mapping periodicals publications: Large-scale analysis of translation, foreign literature and ideas with digital tools»), formada també per treballs d'autors diferents, s'aprofundeix en els problemes que afloren de la digitalització dels periòdics, la creació de catàlegs digitals i l'anàlisi de grans corpus utilitzant eines digitals. A «Novels, translations and reviews: A digital enquiry on eighteenth century literary journalism» (p. 225-245), Andrea Penso presenta un projecte que estudia la recepció de les novel·les angleses en la premsa italiana durant el segle XVIII i principis del XIX, utilitzant una metodologia d'anàlisi inscrita en les humanitats digitals. Aquest projecte, a més, es proposa d'analitzar de manera crítica el contingut de les ressenyes literàries, així com oferir un model d'estudi de la recepció de les novel·les angleses a l'Europa del segle XVIII. A «Challenges and strategies for beginners to solve research questions with DH methodologies on a corpus of multilingual Philippine periodicals» (p. 247-272), Rocío Ortuño Casanova també examina els problemes metodològics derivats de les humanitats digitals, en aquest cas en les publicacions periòdiques de les Filipines produïdes en castellà: reflexiona al voltant de les dificultats que sorgeixen a l'hora d'afrontar textos multilingües, el problema del reconeixement òptic de caràcters, la traducció automàtica o les eines per processar textos. A «The magazine as a medium of cultural translation» (p. 273-295), Hanno Ehrlicher també exposa alguns problemes metodològics pel que fa a l'estudi de la revista *La Gaceta Literaria*, com, per exemple, el multilingüisme i la traducció en la construcció de l'espai literari ibèric. A «Digital methods for revisiting twentieth-century magazines of ideas and culture» (p. 287-315), Joana Malta, Luís Crespo de Andrade i Pedro Lisboa fan una anàlisi dels discursos en publicacions periòdiques utilitzant metodologies poc tradicionals en la historiografia, com per exemple la citació d'autors i obres en els articles de la revista portuguesa *A Águia*, que demostren que hi havia una gran circulació d'idees malgrat la poca presència de les traduccions en aquesta revista. Un cop més, els autors conclouen que «regardless of any procedures and methods we apply to analyse aggregated information, the ability to understand the outputs always originates from an intimate knowledge of the source, one that appreciates its history and the historical context in which it existed»

(p. 313). Finalment, a «Quantitative analysis of translation in Spanish-language periodical publications (1900-1945)» (p. 317-328), Ventsislav Ikoff i Pablo Martínez reflexionen al voltant de les limitacions dels catàlegs que allotgen les publicacions periòdiques a Espanya, i proposen millores a l'hora d'indexar aquests corpus i fer-hi cerques, així com consensuar uns criteris en el reconeixement òptic de caràcters, utilitzar l'anàlisi d'imatges per distingir les parts del text, o distingir les traduccions. A més, al final de l'article es presenta un annex molt útil que recull els arxius de la premsa digitalitzada en castellà.

En la quarta secció («Situating the agent and his network in the transnational space: Qualitative approaches of translation in periodicals»), format per tres treballs, es presenten diversos estudis de cas basats en diferents contextos històrics, geogràfics i literaris, amb el denominador comú que situen els agents en l'espai transnacional, en el qual s'exemplifiquen algunes estratègies i modalitats que utilitzen els periòdics per aconseguir una dimensió internacional, més enllà de la traducció. A «The polyphony of periodicals: James S. Holmes and *Delta*» (p. 331-346), Elke Brems i Jack McMartin estudien les veus de James Holmes, com a editor i com a traductor, en la revista danesa escrita en anglès *Delta*, i demostren com la seva veu entra en dissonància amb les altres veus presents a la revista i com, a la vegada, la veu col·lectiva emergeix en les notes de l'editor, els manifestos i les portades. A «Eternal problems: The study of Stendhal in translation in British late-romantic periodicals», Ernest De Clerck pren com a objecte d'estudi els articles de Stendhal per a revistes angleses com *New Monthly Magazine* o *London Magazine*, i conclou que «these texts are obviously not simply, as part of Stendhal's oeuvre, French literature», sinó que també pertanyen en certa manera a la literatura anglesa, ja que són «border-crossing entities, impossible to confine to either the one or the other end of the spectrum. [...] They are transnational in nature» (p. 351). Finalment, a «The politics of translation: Textual-visual strategies towards transnational network building in the periodicals of the Czech interwar avant-garde» (p. 365-384), Meghan Forbes estudia la producció periòdica del grup avantguardista txec Devětsil, i conclou que manté un diàleg constant amb altres corrents estrangers contemporanis, mitjançant la traducció i un llenguatge visual universal.

És possible que el lector pugui experimentar, en alguns articles, una sensació d'insatisfacció, ja que molts són només una primera aproximació a l'objecte d'estudi: aporten el benefici de presentar molts interrogants, però l'autor no els pot respondre perquè encara no ha emprès la recerca pertinent. En qualsevol cas, aquest monogràfic té l'encert de presentar els límits que actualment tenen aquestes metodologies, així com alguns problemes i algunes de les seves solucions a partir d'estudis de cas concrets. Tot i la varietat temàtica dels treballs —una altra de les virtuts d'aquest llibre—, l'organització en seccions en facilita molt la lectura i la consulta per a treballs posteriors. Estem segurs que aquest monogràfic esdevindrà bibliografia bàsica a l'hora de reflexionar i treballar sobre la traducció literària en la premsa escrita.